

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND REVIZUIREA

Hotărârii Curții Constituționale nr. 21 din 20 octombrie 2011 privind interpretarea articolului 46 alin. (3) din Constituție și a Hotărârii Curții Constituționale nr. 6 din 16 aprilie 2015 privind controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și din Codul de procedură penală

(cererea nr. 28 din 22 februarie 2022)

CHIȘINĂU

10 martie 2022

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere cererea de revizuire înregistrată la 22 februarie 2022,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea unui judecător constituțional de revizuire parțială a Hotărârilor Curții Constituționale nr. 21 din 20 octombrie 2011 și nr. 6 din 16 aprilie 2015, înregistrată la Curte sub numărul 28 din 22 februarie 2022.

2. Cererea a fost formulată pe baza articolului 4 alin. (1) din Constituție și a articolului 72 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale.

3. Aplicând articolul 72 din Codul jurisdicției constituționale, plenul Curții a dispus, prin Decizia de admisibilitate din 1 martie 2022, revizuirea celor două Hotărâri.

A. Argumentele autorului cererii

4. În motivarea cererii sale, judecătorul constituțional a menționat că prin sesizarea nr. 249c/2021 Curții i s-a cerut să pronunțe un aviz la un proiect de lege de modificare a articolului 46 din Constituție. Proiectul de lege menține prezumția caracterului licit al dobândirii averii, cu excepția averii persoanelor care exercită funcții publice.

5. La elaborarea proiectului de aviz a fost necesară cercetarea jurisprudenței relevante a Curții Constituționale și a celei a Curții Europene a Drepturilor Omului. Au fost identificate două hotărâri relevante ale Curții Constituționale: Hotărârea nr. 21 din 20 octombrie 2011 și Hotărârea nr. 6 din 16 aprilie 2015.

6. În Hotărârea nr. 21 din 20 octombrie 2011 a fost interpretat articolul 46 alin. (3) din Constituție, în versiunea sa actuală: „(3) Avera dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.” Curtea a reținut, în dispozitivul Hotărârii nr. 21 din 20 octombrie 2011, că în sensul alineatului (3) al articolului 46 din Constituție, principiul constituțional al prezumției dobândirii licite a averii instituie o protecție generală ce se aplică tuturor persoanelor, inclusiv, în egală măsură și în

aceiași volum, funcționarilor publici și altor persoane salarizate de la bugetul de stat.

7. La baza Hotărârii nr. 6 din 16 aprilie 2015 a stat o sesizare în care se afirma că prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală referitoare la confiscarea extinsă a bunurilor și incriminarea îmbogățirii ilicite contraveneau principiilor constituționale privind prezumția licită a proprietății, prezumția nevinovăției și neretroactivitatea legii penale, garantate de articolele 46 alin. (3), 21 și 22 din Constituție.

8. În această Hotărâre, Curtea a reținut că „50 [...] prezumția dobândirii licite a bunurilor este o aplicație a principiului prezumției nevinovăției, consacrat în Constituția și în actele infraconstituționale ale Republicii Moldova, precum și în instrumentele internaționale în materia drepturilor omului.” și că „65. [...] *măsura confiscării* este reglementată constituțional doar în cazul săvârșirii unor infracțiuni sau contravenții, adică în situații constatate, în condițiile legii, ca reprezentând fapte cu un anumit grad de pericol social.”

9. Cercetând problema, judecătorul a identificat considerente contrare în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

10. În hotărârea *Gogitidze și alții v. Georgia*, 12 mai 2015, § 105, Curtea Europeană a reținut că există standarde juridice europene și chiar universale comune care încurajează confiscarea bunurilor legate de infracțiuni grave, cum ar fi corupția, spălarea de bani, infracțiunile legate de droguri ș.a., fără o condamnare penală prealabilă. Mai mult, sarcina probării originii licite a bunurilor despre care se presupune că au fost dobândite în mod ilicit poate fi transferată în mod legitim asupra pârâților în cadrul unor proceduri non-penale de confiscare, inclusiv în cadrul unor proceduri civile *in rem*. Măsura confiscării poate fi aplicată nu doar în cazul produselor directe ale unei infracțiuni, ci și în cazul bunurilor, inclusiv al oricărui venit sau al altor beneficii indirecte, obținute prin convertirea ori transformarea produselor directe ale infracțiunii sau prin amestecul acestora cu alte bunuri, eventual legale. Măsura confiscării nu poate fi aplicată doar în cazul persoanelor bănuite direct de comiterea infracțiunilor, ci și în cazul terților care au dobândit un drept de proprietate fără buna-credință cerută, prin disimularea rolului lor ilicit la acumularea averii în cauză.

11. Curtea Europeană a considerat că măsura confiscării este proporțională și în lipsa unei condamnări care să stabilească vinovăția persoanelor învinuite. De asemenea, Curtea Europeană a reținut că este legitim pentru autoritățile naționale relevante să emită ordine de confiscare pe baza unei preponderențe a probelor care să sugereze că veniturile legale ale pârâților nu puteau fi suficiente pentru ca aceștia să dobândească bunurile în cauză. Într-adevăr, atunci când ordinul de confiscare este o consecință a unor proceduri civile *in rem* legate de produsele infracțiunilor derivate din infracțiuni grave, Curtea Europeană nu a pretins probarea „dincolo de orice dubiu rezonabil” a originii ilicite a bunurilor în cadrul unor astfel de proceduri. În schimb, s-a considerat că standardul balanței probabilităților ori o probabilitate înaltă a originii ilicite, combinată cu

incapacitatea proprietarului de a proba contrariul, era suficientă în sensul testului proporționalității impus de articolul 1 din Protocolul nr. 1. În plus, autorităților naționale li s-a acordat o marjă de manevră conform Convenției pentru a aplica măsura confiscării nu doar în cazul persoanelor învinuite direct de comiterea unor infracțiuni, ci și în cazul membrilor de familie și al altor rude apropiate despre care se presupunea că dețineau ori administrau bunurile dobândite ilicit în numele persoanelor bănuite de infracțiuni sau care nu au dat dovadă de buna-credință necesară (a se vedea *Raimondo v. Italia*, 22 februarie 1994, § 30; *Arcuri și alții v. Italia* (dec.), 5 iulie 2001; *Morabito și alții v. Italia* (dec.), 7 iunie 2005; *Butler v. Regatul Unit* (dec.), 27 iunie 2002; *Webb v. Regatul Unit* (dec.), 10 februarie 2004; și *Saccoccia v. Austria*, 18 decembrie 2008).

12. Tot astfel, Curtea Europeană a subliniat că articolul 6 § 2 din Convenție, care garantează principiul prezumției nevinovăției, nu este aplicabil în cazul confiscării bunurilor dispuse în contextul unei proceduri civile *in rem*, care nu implică stabilirea unei acuzații penale și care nu are un caracter punitiv, ci unul preventiv și/sau compensatoriu (a se vedea *Gogitidze și alții v. Georgia*, § 126).

13. Judecătorul constituțional afirmă necesitatea revizuirii hotărârilor menționate, dat fiind faptul că unele considerente ale acestora contravin considerentelor identificate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Potrivit acestuia, contradicția constituie o împrejurare nouă care justifică revizuirea considerentelor anterioare ale Curții Constituționale.

B. Considerentele Curții privind admisibilitatea cererii

14. Examinând admisibilitatea cererii, Curtea a constatat că, în conformitate cu articolul 4 alin. (1) din Constituție, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut că raționamentele Curții Europene prezintă pentru Curtea Constituțională o autoritate de lucru interpretat și sunt pertinente și aplicabile în toate cazurile similare (HCC nr. 13 din 14 mai 2018, § 23; HCC nr. 27 din 13 noiembrie 2020, § 38).

15. Potrivit articolului 72 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, revizuirea hotărârii se efectuează la inițiativa Curții Constituționale, prin decizie, adoptată cu votul majorității judecătorilor ei, în cazul în care au apărut împrejurări noi, necunoscute la data pronunțării hotărârii, dacă aceste împrejurări sunt de natură să schimbe esențial hotărârea și avizul.

16. Observând incongruența dintre Hotărârile supuse analizei sale și considerentele cauzei judecate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Curtea a considerat că cererea trebuie supusă unei examinări în fond. În virtutea caracterului său de suveran al controlului de constituționalitate, Curtea și-a rezervat dreptul de a cerceta în detaliu toate considerentele

hotărârilor supuse revizuirii (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 43, și HCC nr. 29 din 21 septembrie 2021, § 44).

FONDUL CAUZEI

A. Considerentele relevante și dispozitivul Hotărârii Curții Constituționale nr. 21 din 20 octombrie 2011 privind interpretarea articolului 46 alin. (3) din Constituție

17. Prin sesizarea nr. 17b/2011, ministrul Justiției i-a cerut Curții să interpreteze articolul 46 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia: „Avea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă”.

18. În una din întrebările sale, autorul sesizării a ridicat problema protecției constituționale a proprietății funcționarilor publici în condiții egale cu protecția proprietății altor categorii de cetățeni. Acesta a sugerat necesitatea instituirii altor exigențe în cazul funcționarilor care trebuie să demonstreze caracterul licit al dobândirii averii lor în perioada exercitării serviciului public.

19. În considerentele sale, Curtea a făcut dependentă orice procedură de confiscare de existența unui proces penal. Astfel, la § 23, Curtea a reținut cu privire la prezumția caracterului licit al averii că: „Această prezumție, asigurând securitatea juridică și legalitatea proprietății persoanei, presupune responsabilitatea statului, în special a procurorului, de a prezenta probe care ar demonstra că proprietatea a fost dobândită ilegal”.

20. Apoi, Curtea a atașat verbului „se prezumă” un standard de probă mai strict în sarcina autorităților statului, în sensul în care dobândirea ilicită a averii de către o persoană trebuie să fie dovedită (§ 24).

21. Ulterior, la § 25, Curtea a legat „indisolubil” prezumția caracterului licit al proprietății cu prezumția nevinovăției, sugerând aplicarea standardului de probare aplicabil în procesele penale, cu garanțiile aferente (*e.g.* dreptul persoanei de a nu se autoincrimina).

22. La § 28, Curtea a reținut că sarcina probei în cazul funcționarilor publici și al altor persoane salarizate de la bugetul de stat cărora li se impută îmbogățirea ilicită nu poate fi răsturnată. Altfel, afirmă Curtea, ar fi încălcat articolul 21 din Constituție, care garantează prezumția nevinovăției (§ 35). Permitea răsturnării sarcinii probei în cazul funcționarilor publici cărora li se impută dobândirea ilicită a averii ar induce o discriminare în raport cu alte categorii de cetățeni (§ 38). De asemenea, răsturnarea sarcinii probei în cazul funcționarilor publicii sau al altor persoane salarizate de la bugetul de stat și confiscarea averii lor nu ar avea o bază în textul articolului 46 alin. (3) din Constituție (§ 59). La § 29, Curtea a conchis că confiscarea poate fi dispusă numai după ce autoritățile statului demonstrează dobândirea unor bunuri în mod ilicit de o persoană.

23. La § 32, Curtea a subliniat că măsura confiscării este reglementată constituțional doar în cazul săvârșirii unor infracțiuni sau contravenții.

24. La § 67 și în primul punct al dispozitivului Hotărârii în discuție, Curtea a reținut că „în sensul alineatului (3) al articolului 46 din Constituție, principiul constituțional al prezumției dobândirii licite a averii instituie o protecție generală ce se aplică tuturor persoanelor, inclusiv, în egală măsură și în același volum, funcționarilor publici și altor persoane salarizate de la bugetul de stat”.

B. Considerentele relevante ale Hotărârii Curții Constituționale nr. 6 din 16 aprilie 2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și din Codul de procedură penală

25. Prin sesizarea nr. 60a/2014, avocatul parlamentar i-a cerut Curții efectuarea unui control de constituționalitate al unor prevederi din Codul penal și din Codul de procedură penală, referitoare la confiscarea extinsă și la îmbogățirea ilicită.

26. La § 44 din Hotărâre, Curtea a repetat § 24 din HCC nr. 21 din 20 octombrie 2011.

27. La § 45, Curtea a subliniat că „sarcina probei urmează a fi atribuită exclusiv organelor statului”.

28. La § 48, Curtea a repetat § 29 din HCC nr. 21 din 20 octombrie 2011.

29. La § 50, Curtea a reținut că prezumția dobândirii licite a bunurilor este o aplicație a principiului prezumției nevinovăției.

C. Considerentele relevante ale hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Gogitidze și alții v. Georgia* din 12 mai 2015

30. Situația de fapt avută în vedere de Curtea Europeană în cauza *Gogitidze* este următoarea.

31. În 2004, primul reclamant, fost viceministru în guvernul Regiunii Autonome Adjaria și, ulterior, Președinte al Curții de Audit, a fost acuzat de abuz de autoritate și de extorcare. Procuratura Regiunii Autonome Adjaria a inițiat proceduri împotriva sa și a celorlalți reclamanți, care erau rude apropiate ale primului reclamant, pentru dobândirea de bunuri ilicite și inexplicabilă. În septembrie 2004, Curtea Supremă din Adjaria a dispus confiscarea a șase proprietăți. În ianuarie 2005, ca urmare a unui apel formulat de toți cei patru reclamanți, Curtea Supremă a Georgiei a anulat confiscarea uneia dintre proprietăți și a menținut celelalte ordine de confiscare. Primul reclamant a contestat la Curtea Constituțională prevederile care guvernau procedura confiscării cu caracter administrativ. Respingând cererea, Curtea Constituțională a observat că prevederile legale relevante, care au fost adoptate în februarie 2004, urmăreau realizarea interesului public al intensificării luptei împotriva corupției.

32. Cu privire la caracterul legitim al scopului urmărit prin confiscarea imputată, Curtea Europeană a observat, la § 101, că măsura forma o parte esențială a unui pachet legislativ mai larg, conceput să intensifice lupta împotriva corupției în cadrul serviciului public. Având în vedere cadrul

juridic național, era evident că rațiunea din spatele confiscării proprietății dobândite în mod ilicit și a averii nejustificate a persoanelor acuzate de comiterea unor infracțiuni grave în timpul ocupării funcției publice și a membrilor familiei lor și a rudelor apropiate era dublă, având atât un scop compensatoriu, cât și unul preventiv.

33. La § 102, Curtea Europeană a reținut că aspectul compensatoriu consta în obligația de a restabili partea prejudiciată în procedurile civile la statutul anterior îmbogățirii injuste a funcționarului public în discuție, prin întoarcerea proprietății dobândite în mod ilicit fie proprietarului de drept anterior, fie, în absența unei părți prejudiciate, statului. A fost o consecință a procedurilor *in rem* în acest caz, în care una din casele primului reclamant pe care le posedă ilicit s-a dovedit a fi fost obținută de la un terț, ca rezultat al constrângerilor; acel terț, persoană privată, a dobândit apoi dreptul de a beneficia de confiscarea proprietății în discuție. Scopul procedurilor civile *in rem* era să prevină îmbogățirea nejustificată prin corupția ca atare, trimițând un semnal clar oficialilor publici implicați în acte de corupție sau care doreau să se implice că actele lor ilegale, care, deși au rămas nesancționate de sistemul de justiție penală, nu vor aduce un avantaj pecuniar pentru ei sau pentru familiile lor. Prin urmare, Curtea Europeană a considerat că măsura confiscării în acest caz a fost implementată în conformitate cu interesul general, asigurând faptul că folosirea proprietății în discuție nu le aducea un avantaj reclamantilor în detrimentul comunității (§ 103).

34. La § 105, Curtea Europeană a notat că există standarde juridice europene și chiar universale comune care încurajează confiscarea bunurilor legate de infracțiuni grave, cum ar fi corupția, spălarea de bani, infracțiunile legate de droguri ș.a., fără o condamnare penală prealabilă. Mai mult, sarcina probării originii licite a bunurilor despre care se presupune că au fost dobândite în mod ilicit poate fi transferată în mod legitim asupra pârâților în cadrul unor proceduri non-penale de confiscare, inclusiv în cadrul unor proceduri civile *in rem*. Măsura confiscării poate fi aplicată nu doar în cazul produselor directe ale unei infracțiuni, ci și în cazul bunurilor, inclusiv al oricărui venit sau al altor beneficii indirecte, obținute prin convertirea ori transformarea produselor directe ale infracțiunii sau prin amestecul acestora cu alte bunuri, eventual legale. Măsura confiscării nu poate fi aplicată doar în cazul persoanelor bănuite direct de comiterea infracțiunilor, ci și în cazul terților care au dobândit un drept de proprietate fără buna-credință cerută, prin disimularea rolului lor ilicit la acumularea averii în cauză.

35. La § 107, Curtea Europeană a reamintit cauzele anterioare în care a trebuit să examineze, din punctul de vedere al proporționalității conform articolului 1 din Protocolul nr. 1, proceduri preponderent similare de confiscare a bunurilor legate de presupusa săvârșire a diferite infracțiuni grave care implică îmbogățirea fără justă cauză. Referitor la bunurile presupus dobândite fie integral, fie parțial din produsele infracțiunilor de trafic de droguri ori alte activități ilicite ale unor organizații de tip mafiot ori criminale, Curtea Europeană nu a considerat o problemă să afirme că

măsura confiscării este proporțională chiar în lipsa unei condamnări care să stabilească vinovăția persoanelor învinuite. De asemenea, Curtea a considerat că este legitim pentru autoritățile naționale relevante să emită ordine de confiscare pe baza unei preponderențe a probelor care să sugereze că veniturile legale ale pârâților nu puteau fi suficiente pentru ca aceștia să dobândească bunurile în cauză. Într-adevăr, atunci când un ordin de confiscare este o consecință a unor proceduri civile *in rem* legate de produsele infracțiunilor derivate din infracțiuni grave, Curtea Europeană nu a pretins probarea „dincolo de orice dubiu rezonabil” a originii ilicite a bunurilor în cadrul unor astfel de proceduri. În schimb, s-a considerat că probarea potrivit balanței probabilităților ori o probabilitate înaltă a originii ilicite, combinată cu incapacitatea proprietarului de a proba contrariul, era suficientă în sensul testului proporționalității impus de articolul 1 din Protocolul nr. 1. În plus, autorităților naționale li s-a acordat o marjă de manevră conform Convenției pentru a aplica măsura confiscării nu doar persoanelor învinuite direct de comiterea unor infracțiuni, dar și membrilor de familie ai acestora și altor rude apropiate despre care se presupunea că dețineau ori administrau neformal bunurile dobândite ilicit în numele persoanelor bănuite de infracțiuni sau care, în alt mod, nu dispuneau de statutul de bună-credință necesar (a se vedea *Raimondo v. Italia*, 22 februarie 1994, § 30; *Arcuri și alții v. Italia* (dec.), 5 iulie 2001; *Morabito și alții v. Italia* (dec.), 7 iunie 2005; *Butler v. Regatul Unit* (dec.), 27 iunie 2002; *Webb v. Regatul Unit* (dec.), 10 februarie 2004; și *Saccoccia v. Austria*, 18 decembrie 2008).

36. La § 126, Curtea Europeană a observat că, în lumina jurisprudenței sale bine stabilite, confiscarea bunurilor dispusă în rezultatul unei proceduri civile *in rem*, fără a implica stabilirea unei acuzații penale, nu are un caracter punitiv, ci unul preventiv și/sau compensatoriu și, astfel, nu poate determina aplicarea prezumției nevinovăției, garantate de articolul 6 § 2 din Convenție.

37. Considerentele relevante ale cauzei *Gogitidze* se regăsesc și în hotărârea *Telbis și Viziteu v. România*, 26 iunie 2018. În acest caz, tribunalele naționale au dispus confiscarea bunurilor unor funcționari publici pe baza unei probabilități ridicate că bunurile în discuție aveau o origine ilicită, împreună cu incapacitatea reclamanților de a demonstra contrariul (§ 79).

C. Aprecierea Curții

38. Analizând ideile enumerate mai sus, Curtea reține, în special cu referire la Hotărârea sa nr. 21 din 20 octombrie 2011, următoarele:

- premisa confiscării care poate avea loc doar în cadrul unui proces penal și premisa că măsura confiscării este reglementată constituțional doar în cazul săvârșirii unor infracțiuni sau contravenții nu se sprijină pe textul articolului 46 alin. (3) din Constituție și sunt infirmate de reglementările internaționale relevante și de exemplele oferite în hotărârea *Gogitidze* a Curții Europene;

- premisa existenței unui singur standard de probă în cazul procedurilor în care funcționarilor publici li se impută dobândirea ilicită a averii nu decurge din textul articolului 46 alin. (3) din Constituție și este infirmată de considerentul Curții Europene din § 107 al hotărârii *Gogitidze*, care menționează, cu titlu de exemple, probarea „dincolo de orice dubiu rezonabil” și probarea potrivit balanței probabilităților, aplicabile în procedurile penale sau în procedurile civile;

- premisa „legăturii indisolubile” dintre prezumția caracterului licit al proprietății și prezumția nevinovăției nu-și are baza în textul articolului 46 alin. (3) din Constituție și contravine considerentului exprimat de Curtea Europeană în § 126 al hotărârii *Gogitidze*.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) litera b) din Constituție și 72 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se revizuiesc* Hotărârea Curții Constituționale nr. 21 din 20 octombrie 2011 privind interpretarea articolului 46 alin. (3) din Constituție și Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 16 aprilie 2015 privind controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și din Codul de procedură penală.

2. Considerentele din Hotărârea Curții Constituționale nr. 21 din 20 octombrie 2011 privind interpretarea articolului 46 alin. (3) din Constituție se modifică după cum urmează:

- paragrafele 23, 24, 25, 28, 29, 32, 35, 38 se exclud;
- paragraful 59 va avea următorul conținut:

„59. Confiscarea proprietății dobândite în mod ilicit și a averii nejustificate a persoanelor acuzate de comiterea unor infracțiuni grave în timpul ocupării funcției publice și a membrilor familiei lor și a rudelor/persoanelor apropiate poate avea loc și în contextul unor proceduri civile, al cărui scop este să prevină îmbogățirea nejustificată prin corupția ca atare, trimitând un semnal clar oficialilor publici implicați în acte de corupție sau care doresc să se implice că actele lor ilegale, care, deși au trecut nesancționate de sistemul de justiție penală, nu le vor procura un avantaj pecuniar pentru ei sau pentru familiile lor.”

- După paragraful 59 se introduc paragrafele 59¹, 59², 59³ cu următorul conținut:

„59¹. Există standarde juridice europene și chiar universale comune care încurajează confiscarea bunurilor legate de infracțiuni grave, cum ar fi corupția, spălarea de bani, infracțiunile legate de droguri ș.a., fără o condamnare penală prealabilă. Mai mult, sarcina probării originii licite a bunurilor despre care se presupune că au fost dobândite în mod ilicit poate

fi transferată în mod legitim asupra pârâților în cadrul unor proceduri non-penale de confiscare, inclusiv în cadrul unor proceduri civile *in rem*. Măsura confiscării poate fi aplicată nu doar în cazul produselor directe ale unei infracțiuni, ci și în cazul bunurilor, inclusiv al oricărui venit sau al altor beneficii indirecte, obținute prin convertirea ori transformarea produselor directe ale infracțiunii sau prin amestecul acestora cu alte bunuri, eventual legale. Măsura confiscării nu poate fi aplicată doar în cazul persoanelor bănuite direct de comiterea infracțiunilor, ci și în cazul terților care au dobândit un drept de proprietate fără buna-credință cerută, prin disimularea rolului lor ilicit la acumularea averii în cauză.”

59². Măsura confiscării este proporțională chiar în lipsa unei condamnări care să stabilească vinovăția persoanelor învinuite. Este legitim pentru autoritățile relevante să emită ordine de confiscare pe baza unei preponderențe a probelor care să sugereze că veniturile legale ale persoanelor vizate nu puteau fi suficiente pentru ca acestea să dobândească bunurile în cauză.”

59³. Atunci când un ordin de confiscare este o consecință a unor proceduri civile *in rem* legate de produsele infracțiunilor derivate din infracțiuni grave, Curtea Europeană nu a pretins probarea „dincolo de orice dubiu rezonabil” a originii ilicite a bunurilor în cadrul unor astfel de proceduri. În schimb, s-a considerat că probarea potrivit balanței probabilităților ori o probabilitate înaltă a originii ilicite, combinată cu incapacitatea proprietarului de a proba contrariul, era suficientă în sensul testului proporționalității impus de articolul 1 din Protocolul nr. 1, care garantează dreptul de proprietate. În plus, autorităților naționale li s-a acordat o marjă de manevră conform Convenției pentru a aplica măsura confiscării nu doar persoanelor învinuite direct de comiterea unor infracțiuni, dar și membrilor de familie ai acestora și altor rude/persoane apropiate despre care se presupunea că dețineau ori administrau neformal bunurile dobândite ilicit în numele persoanelor bănuite de infracțiuni sau care, în alt mod, nu dispuneau de statutul de bună-credință necesar.”

- Paragraful 67 va avea următorul conținut:

„67. Confiscarea bunurilor dispusă în rezultatul unei proceduri civile *in rem*, care nu implică stabilirea unei acuzații penale, nu are un caracter punitiv, ci unul preventiv și/sau compensatoriu și, astfel, nu poate determina aplicarea prezumției nevinovăției.”

3. Punctul 1 din dispozitivul Hotărârii Curții Constituționale nr. 21 din 20 octombrie 2011 privind interpretarea articolului 46 alin. (3) din Constituție va avea următorul cuprins:

„În sensul alineatului (3) al articolului 46 din Constituție, principiul constituțional al prezumției dobândirii licite a averii permite aplicarea unor standarde de probă diferite, în funcție de caracterul procedurilor de confiscare a pretinsei averi ilicite.”

4. Considerentele Hotărârii Curții Constituționale nr. 6 din 16 aprilie 2015 privind controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și din Codul de procedură penală se modifică după cum urmează:

- Paragraful 44 va avea următorul conținut:

„44. Principiul constituțional al prezumției dobândirii licite a averii permite aplicarea unor standarde de probă diferite, în funcție de caracterul procedurilor de confiscare a averii pretins ilicite.”

- Paragraful 45 se exclude.

- Paragraful 48 va avea următorul conținut:

„48. Sarcina probării originii licite a bunurilor despre care se presupune că au fost dobândite în mod ilicit poate fi transferată în mod legitim asupra pârâților în cadrul unor proceduri non-penale de confiscare, inclusiv în cadrul unor proceduri civile *in rem*.”

- Paragraful 50 va avea următorul conținut:

„50. Confiscarea bunurilor dispusă în rezultatul unei proceduri civile *in rem*, care nu implică stabilirea unei acuzații penale, nu are un caracter punitiv, ci unul preventiv și/sau compensatoriu și, astfel, nu poate determina aplicarea prezumției nevinovăției.”

5. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 10 martie 2022
HCC nr. 7
Dosarul nr. 28/2022